

LA ESQUELLA
DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI.
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA
y 10 centaus paper en l' isla de Cuba.
NUMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals.
Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger, 18

PARSIFAL.

OPERA DE 'N WAGNER.

Senyor Director de l' *Esquella de la torratxa*.

Estimat amic: A Sants y a minyons no 'ls prometis que no 'ls dons. Al anarme'n a Bayreuth vós ferme fer la promesa formal de que a tú y als lectors de l' *Esquella* vos faria quatre quartos de l' última producció de 'n Wagner, y sense contarte la tinta, ni 'l paper, ni 'l treball te 'n faré 8 *Kreutzers*, ó siga un ral, que 'm costa 'l sello. Y are tu, y 'ls lectors de l' *Esquella*, preneune la bona voluntat.

Avants de parlar-te de l' obra parlem del célebre teatro de Bayreuth. Per la banda de fora no té res de particular, més que la seva grandiositat: es tot fet de mahons en lo seu color natural; pero de dintre ja es un'altra cosa. Figura't un vano obert; en lo punt de unió de las baranillas hi ha l' escenari: lo demés forma una serie de líneas curvas paralelas plenas d' assientos que van enfilantse cap al sostre. Una comparació exacte y ben inteligible pels espanyols: imagina't dos tendidos de una plassa de toros formant un semicircul: aixis tots los espectadors participan per un igual del espectacle. No hi ha preferencias: la igualtat es una de las lleys del porvenir.

Y are 't diré que aixis com als toros hi ha tendidos de sol y de sombra, los del teatro de Bayreuth son de de *sombra* no més. Tota la llum está reconcentrada al escenari: 'l resto del teatro queda a las foscas. Es la manera de que l' espectador no 's distrega mirant a las bonas mossas ó a las personas notables. Wagner no vol competencias: ell y sols ell regna en lo teatro.

Fins l' orquesta es invisible: la batuta de 'n Joanet Goula que sembla 'l sabre de un general dirigint una batalla, aquí a Bayreuth hi faria un mal paper, porque ningú la podria veure.

Pero, després de tot, aixis déu ser lo teatro: ó aplicar tots los cinch sentits al art, ó no anarhi.

* * *

No vull parlar-te de las grans notabilitats que de tots los països del mon aquí han comparegut: ab una ressenya no més de aquest auditori il·lustre, ompliria més de dugas cartas. Aquí hi ha lo hó y millor de cada nació, inclús un servidor de vostés, que no soch per cert de lo més dolent de Espanya.

L' objecte de aquesta carta es parlar-te de l' obra, y vaig a ferho.

Primer de tot dech dir-te que *Parsifal* es lo pare de *Lohengrin*. Tu 'm diràs qu' es una cosa molt estranya que 'ls pares neixin trenta tres ó trenta quatre anys després dels fills; també m' ho sembla a mi; pero que vols que 't diga: *arcans del porvenir*.

Parsifal és un guerrero, de cor pur y ánima dreta. En los nostres temps hauria sigut una especie de Ca-

brinetty. En aquella época 's dedicava a cassar cisnes y a desfer encantaments.

Pero de primer te diré que en una espesura dels Pirineus en Montsalvat (nom catalá) hi havia uns cavallers anomenats del Graal, que tenian l' encàrrech de custodiar la sanch de Cristo, guardada dintre de un calze y la llansa ab que van obrirli 'l costat. Aquests cavallers tenian un deber: lo de no fer cas de las donas y tenian també un rey que 's deya Amfortas. També tenian per vehí a un bruixot (Déu nos ne guard de mal vehinat) lo qual bruixot va fer que 'l rey se trobés ab una minyona guapissima, ab la qual... etc... etc... etc.

Resultat de aquesta falta, que 'l bruixot pren la llansa al rey, y ab ella l' hi obra una ferida al costat: que 'ls cavallers del Graal, van emmagrintse y perdent las forsas de dia en dia, y que tot se 'n anirà a rodar, sinó ve algun cavaller a desfer l' encantament.

Aquest cavaller es *Parsifal*, que ab la major ignoréncia penetra, sense saberho, en lo bosc sagrat de Montsalvat y mata a un cisne, ab lo qual esparvera al majordom del rey; pero al parlarhi compren tot desseguida que ha procedit sense malicia, y en lloch de castigarlo lo dú a la ceremonia del Graal, enterantlo ab aixó de la trifulga que passan tots aquells guerreros, y concebint *Parsifal* l' idea de salvarlos.

En efecte: en l' acte segon se las ha de haver ab lo mateix bruixot que va fastidiar al rey Amfortas: lo bruixot també tracta de pervertir a *Parsifal* pel costat de las donas, brindantli un jardí, quals flors cantan un coro com si fossen sirenas tentadoras. Pero *Parsifal* es molt fret y no hi sent d' aquesta orella. Segona tentativa del bruixot: l' hi envia la mateixa dona hermosa que va fer caure al rey, la qual se desfa en manyaguerias per ferlo rrelliscar, fins a l' extrem de aprofitar un moment de descuit del héroe y donarli un petó.

Lo malehit bruixot al sentir lo soroll del petó, creyent que *Parsifal* ja ha caygut a la payella, surt ab la llansa de Longinos per ferirlo de la mateixa manera que va ferir al rey; pero l' héroe se conserva pur, fa un queiebro, 'l desarma y ab la mateixa llansa trassa una creu en l' ayre: lo bruixot se rosega 'ls punys y 'l seu castell s' enfonsa com si fós un castell de cartas a una bufada de xicot.

L' acte tercer es senzill: l' héroe havent recobrat la llansa se 'n va a trobar als cavallers: ab aquella arma sagrada toca la ferida del rey, y se l' hi clou tot desseguida, y 'ls dolors cessan, y tots recobran las perdudas forsas. Lo rey agrahit al héroe y considerantse indigne de cenyir la corona l' abdica, y *Parsifal* es nomenat per substituhirlo, terminant l' opera ab una gran festassa, en la qual es de creure—per més que 'l llibret no ho diga—que 's menjan fet ab arrós lo cisne que ha mort *Parsifal* al primer acte.

Tal es l' argument pueril, si vostés volen; pero poétich, sobre tot estant realsat, com está, per un decorat espléndit y per una música sorprendent.

Respecte del primer punt no 'ls diré més sinó que quan *Parsifal* surt del bosc en companyia del majordom del rey, sembla que caminan, gracias a un teló que va desplegantse y passant d' esquerra a dreta: no han vist res més senzill, ni de més efecte. La destrucció del jardí encantat y l' enfonzament del palau son verdaderament maravellosos.

Pero la música es admirable sempre. Davant d' aquella inspiració, d'aquell vigor, d'aquell colorit, de aquella orquesta que broda finesas y esculpeix relleus, de aquell raig de melodias que 's resolen en una armonia perpétua, s' ha de confessar que Wagner es lo número hu.

Quina llástima fan aquells imitadors de Rossini, de Verdi, de Gounod y de Meyerbeer, que van estalonant als seus antecessors y fent tentinas, a truco de seguirlos fidelment!

Aquí y tant sols aquí hi ha la potencia y l' originalitat. Wagner no imita a ningú: avants que tot es ell.

Parsifal, no será una ópera humana si vostés volen: pero es una ópera ootética. Desde que comensa fins que s' acaba es una sinfonia perpétua ab acompañament de veus humanas. No hi ha passions; no hi ha lutxa de sentiments y d' afectes, ni cap d' aquells elements tant propis del drama parlat, com posats fora de lloch en lo drama lirich *Créguinme a mi*, si Wagner que té ja xexanta nou anys fa algunas óperas com aquesta, quan veurém certas cosas que avuy encare 's posan en escena de caràcter impropí y de forma convencional, haurém de dir:—Torneunos los rals que no volém més comedias.

Las escenas de la vida real son indignas de ser posadas en música: son massa baixas per un art tan elevat: aquellas s' arrastran y la música vola. ¿Cóm ha de ser possible conciliarlas, sinó mediant un públich que prengui las cosas a la bona de Déu y sense discutirilas?

Wagner es un gran idealista: aixis es que s' inspira en la llegenda, en la tradició, en la fantasia. D' aquí naix l' atractiu inesplicable que tenen las sevas obras, realzadas per una ciencia de compositor que no té rival, y per una inspiració creadora que no minva ni decau, ni s' estronca.

Los actes de *Parsifal* son llarguissims y no cansan. L' acte primer dura set quarts y quan cau lo teló a un hom' l' hi sab gréu de que s' acabi. Lo mateix succeheix ab los demés actes.

¿Tinch de citar detalls y fragments? No, sería fins una iniquitat. *Parsifal* no es d' aquellas produccions que tenen l' ária, 'l duo, 'l terceto, 'l concertant, es a dir, un agregat de pessas més ó menos desiguals y més ó menos ben lligadas: no, *Parsifal* es tota de una pesa: no pot descu-irse, ni pot retallarse.

Y l' efecte que ha produhit aquí es inmens. Una frasse de Liszt, lo gran pianista y no ménos gran compositor, dita al sortir de la primera representació, ab los ulls plens de llágrimas de entusiasme:

—Aixó no es un' ópera; es un *miracle*.

* * *

Y are sembla que per pagar lo déficit *echarán mano* dels fondos de l' obra pia de Jerusalem.
 Si jo fós presbitero m' horripilaria.
 Perquè que tenen que veure las obras pias ab las obras de la Embaixada.
 Y sobre tot l' obra pia de Jerusalem.
 Ay Jerusalem, Jerusalem
 com més anèm menos valém.

L' alcalde de Sabadell es un trunfo.
 Se publica en aquella ciutat un periódich titulat *Ja som quatre* que s' atreveix a posarlo en caricatura, y sense encomenarse a Déu ni a Santa Bàrbara l' hi venia una multa de mil pessetas per las costellas.
 Nada: com qui serra un llistó de persianas.

Y a propòsit.
 L' alcalde de Sabadell es fuster y fá persianas y ostenta a casa seva un retol dihent que las construeix *con real privilegio exclusivo*.
 Y a pesar de tot ja fá prop de un any que aquest privilegi ha caducat.
 A veure quo hi ha per aquí cap autoritat que apliqui una multa al famós alcalde de Sabadell?
 Ala, que a lo menos lo periódich *Ja som quatre* pugadir per consolar-se:
 —*Ja som dos.*

De segur que ja deuen estar enterats de aquell cèlebre rector de Nohedes, poble del mitj-dia de Fransa, que ha comparegut davant del Jurat de Perpinyà, acusat de un crim horrible.
 Per poder fugir ab una dona jove y guapa, y fer diners, envenenà a dugas devotas vellas, després de fer-se instituir heréu.
 Un rector modelo.
 Estimava a las donas joves y envenenava a las vellas.

Lo Jurat de Perpinyà ha condemnat al rector de Nohedes a treballs perpetuos.
 Quan entri a presiri me sembla que mediará 'l següent diálech:
 —Condemnat a treballs perpétuos, fassi 'l favor de dirnos qu' es lo que sab fer, per treballar.
 —Ay Senyor, no sè fer res més que dir missa.
 —Està bé: llavors diga missa *perpétuament*.

A Bilbao s' ha ensorrat lo pont de Sant Anton, causant una pila de desgracias.
 Y aixó que Sant Anton es un d' aquells sants que guardan de pendre mal.
 Pero que més, fins a tant Andréu de Palomar s' ensorra la cúpula de la Iglesia, causant una pila de desgracias.
 La moral de aquests fets es una:
 No fiarse de Sant Anton y no anar a missa.

L' escena en un teatro del Passeig de Gracia.
 No hi ha héroes sino heroínas, y las heroínas son dugas holerias de cap d' ala, l' una de punta y flamenca l' altra; l' una italiana y l' altra espanyola.
 Van comensar ab rivalitats sobre la manera de jugar los p-us: després van jugar las llenguas y al últim anavan a jugar las mans.
 En fi: que estavan a punt de rompre's las hostilitats.
 Llavors van intervenirhi las potencias, y l' acció diplomática ha fallat lo conflicte en favor d' Espanya.
 ¡Viva Espanya con honra!

Sembla que s' ha manat construhir quatre estátuas destinadas a adornar las entradas del Parque.
 Representarán la Agricultura, l' Industria, lo Comers y la Marina.
 Ab mol a rahó diu *La Gacetilla*, diari molt aixerit que ha comensat a veure la llum en Barcelona.
 «Al Comers, a la Agricultura, a la Industria y a la Marina espanyolas las hi succehirá lo mateix que als grans homes.
 »Després de morts se 'ls erigeixen estátuas.»

Una caricatura de un periódich francès.
 Una familia composta de pare, mare y un xaval de uns deu anys s' están ab las mans al ventre recargolant-e.
 ¿Qué tenen?
 Los infelissos están envenenats.
 Aixís ho declara la mare, ab las següents paraules:
 —¡Ay pobres de nosaltres!... No tenia llorer per l' estofat, y he tirat unas quantas fullas de la corona que vá treure 'l noy en los exámenes y era de paper vert que deu tenir veneno!
 La gloria es molt amarga.

Al colegi d' escolapis de Vilanova hi arriba un tal Pare Déu que feya alguns anys que residia fora d' aquella població.

Una devota que volia mudar de confés, al veure al escolapio nou, vá preguntarli:
 —¿Dispensi, es voste 'l pare nou?
 —No senyora, s' equivoca de un número: soch lo pare Déu.
 No es veritat que per ser un xiste de escolapio no está gens malament?

En lo carrer dels Ases hi ha hagut un robo.
 Los lladres van emportarse 'n 150 duros en metálich y algunas lletras de cambi.
 Y no *podieron ser habidos*.
 Lo qual demostra que 'ls lladres del carrer dels Ases no eran tant Ases com lo carrer.

Hém rebut un exemplar de la comedia en quatre actes estrenada ab molt éxit en l' Odeon, titulada *La moral de los jesuitas*, original de D. Joaquim Ferrandis.
 Si tenen la sogra devota, l' hi poden fer llegir, ab la seguretat de que agafará un atach de nervis.

A Barcelona se tracta de constituhir una nova societat de crédit titulada: *Banch industrial*.
 ¿Banch?
 Me semb'a qu' estaria millor que 's titulés *caixa* y que la fessin servir per enterrar a la Industria.

Notas de un álbun:
 «Desconfieu sempre de las donas que parlan mal dels homes.»
 Aixó ho ha dit un sabi observador.
 Pero jo que crech ser més observador y més sabi qu' ell, asceixo:
 «Desconfieu aixís mateix de las que 'n parlan bé.
 »Y si volen anar més segurs, desconfieu fins de las que no 'n diuen ni una paraula.»

Una máxima que pot deduhirse de la conversa que tenia un egoista:
 —¿Pero voste diu qu' es egoista?
 —Ab molta honra.
 —¿Y t' amichs?
 —No me 'n faltan.
 —¿Y qu' es per voste l' amistat?
 —L' abnegació, 'l sacrifici, 'l desinterés...
 —Veu com no es egoista.
 —Pero home, deixi 'm acabar: lo desinterés, l' abnegació y 'l sacrifici... pero no de un hom, sinó de l' altre.

QUÈNTOS.

No hi ha res més ridicul que un coleccionista sense inteligencia, ni ningú que 's presti tant a ser enganyat.
 Jo 'n conceixia un que coleccionava grabats y un dia 'n vá veure un de Napolcon, que artisticament considerat no estava gens mal fet.
 —¿Se 'l vol vendre? vá preguntar.
 —No hi tinch cap inconvenient.
 —¿Quant ne vol?
 —Trenta duros.
 —¿Es antich al menos?
 —Ja ho crech: t'è de doscents cinquanta a trescents anys.
 —Si es aixís, aquí t'è 'ls trenta duros y envihi'l a casa.
 Y are 'ls diré una cosa: lo coleccionista vá pagar lo grabat ab monedas francesas de Napolcon I que deyan la fetxa del seu regnat.

Una senyora casada t'è relacions ab un torero qu' entra y surt librement de casa seva, perque 'l seu marit es molt aficionat als toros.
 En un moment d' expansió ab una amiga seva, diu l' esposa infiel:
 —¡Ay Lluisal... Cada cop que 'l *Tostao* se acosta al meu marit, ab aquell accionat que t'è, tinch una por de que no 'l despatxi a volapió de un mete y sacal!

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

I.

Pèl cinch-quart alí a la nit, mentre a cinch-una anava (l' *hu girat*) ma sis pensava ab un primer malehit, que 'm féu perdre quan portava.
 ¡Oh dos de Déu quina pega!
 Vaja, estich de ma a lluna, quedaré sens cinch-quart-una (l' *hu invertit*) més ay no 'm cega lo joch, y ters tinch fortuna.

Avuy total contemplava los astres del firmament, y abatut, ab sentiment al veure que re 'm quedava piorava ¡ay! amargament.
 PEP XARRANCA.

II.
 Tant es tot com prima-dos.
 Dos y tres es riu grandios.
 A. ESCOLÁ.

SINONIMIA.

Anant a cassá ab en Tot entre unas tot amagat vareig veure un perdigot y l' hi vaig dir: —Noy, si 'l tot per dinar ne farém plat.

MUDANSA.

To'a cabra ne tindrà de total posat ab a.
 En Mariano qu' es farré tot sovint total ab e.
 La modista ans de cusí gasta lo total ab i.
 De badella n' es molt bó lo total posat ab o.
 LLARGH Y PARRH.
 NOY DE PROFIT.

ROMBO.

Omplir los pichs ab lletras que llegidas de esquerra a dreta dongan lo mateix nom en cada ratlla y de dreta a esquerra una so'a classe de lletras, tant vertical com horizontalment y digan: Primera ratlla: una consonant.—Segona: un quadrúpede.—Tercera: la part principal del cos humá.—Quarta: nom de una pesa llarga.—Quinta: expresió del que desafia.—Sexta: l' aliment principal.—Séptima: una vocal.

CONVERSA.

—Anton ¿tú per aquí?
 —Ja ho véus, noy.
 —¿Ahont has deixat los carros?
 —A ca la...
 —¿Ouf?
 —Búsca'ho: entre tu y jo ho havém dit.

COMBINACIÓ NUMÉRICA.

Sustinhir los pichs ab números que sumats horizontal, vertical y diagonal dongan un total de 28.
 ANÓNIM.

GEROGLÍFICH.

III III

C

VIIEN

I

III

no

QUATRE QUARTOS.

SOLUCIONS

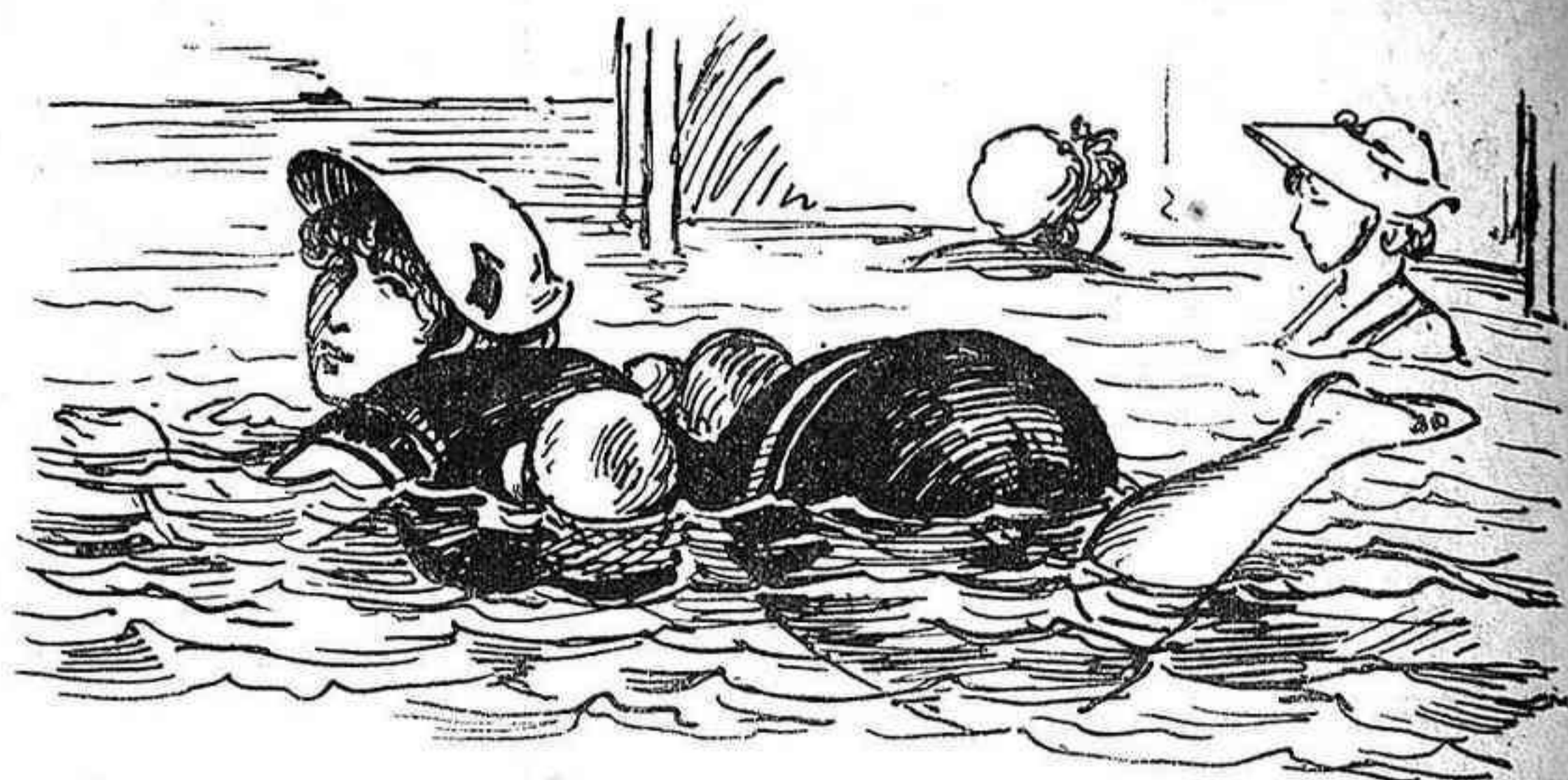
A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

- XARADA 1.ª — *An-to-ni-a*.
- Id. 2.ª — *Me-di-ta-ba*.
- SINONIMIA — *Rosa*.
- TRENCA-CAPS — *Albareda*.
- CONVERSA — *Quim*.
- LOGOGRIFO NUMÉRICH — *Marcelino*.
- ROMBO.
 D
 P I S
 D I N A R
 S A C H
 R
- GEROGLÍFICH — *Per tres quarts y quinze minuts, apuntan una hora.*

BANYS DE MAR.

Equivocació:—Ay noy, me pensava qu' eran donas y son capellans.

Una aprenenta:—Are que 'n comenso á saber, si l' Enriquet fos aquí m' ensenyaria de fé 'l mort.

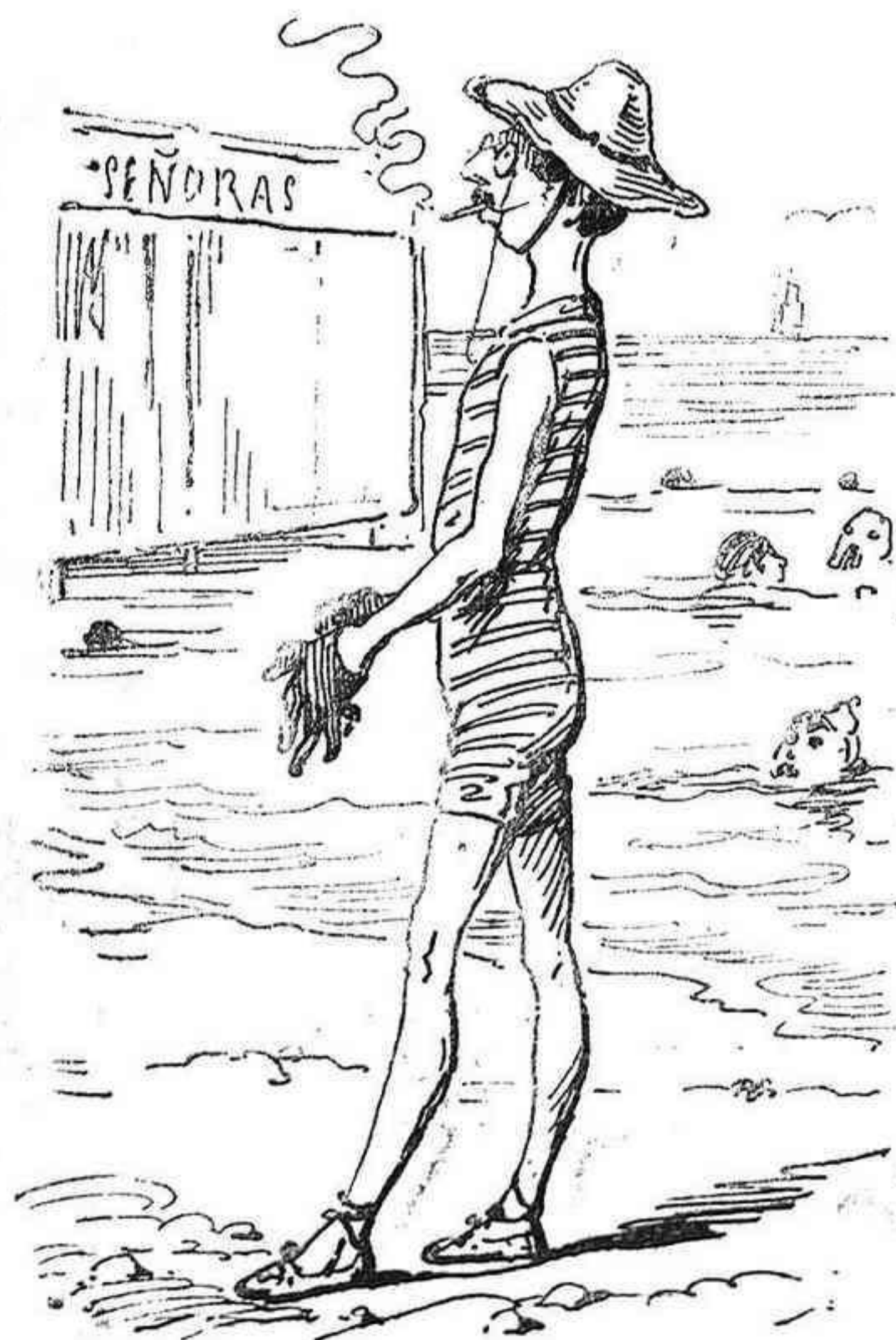

Un atrevit.—¡Ay mamá, m' ha picat un peix!...

Un mateix remey per dos mals diferents:

- Ay filleta, vosté está falta de carns.
- Per això vaig á mar, per posarne.
- Jo per pérdre 'n.
- Lo dia que las deixi fassa 'l favor d' avisarme.

Un senyor fi.—Ell se banya sempre davant del departament de senyoras y de 10 á 12.

Una averia.—Per haver volgut aprofitar una bata vella.

En los Orientals.—Si no fossen aquells ratets de descans y de murmuració, los banys no farian profit.